

دولت‌مرد چهارم

زیست‌نامه و اندیشهٔ سیاسی سید حسین نصر

منصور مهدوی

- سرشناسه : مهدوی، منصور،
عنوان و نام پدیدآور : دولتمرد چهارم: زیست‌نامه و اندیشه سیاسی سیدحسین نصر/
منصور مهدوی.
مشخصات نشر : قم: اشراق حکمت، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری : ۲۷۹ ص.: مصور.
شابک : 978-600-92662-8-9
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر : زیست‌نامه و اندیشه سیاسی سیدحسین نصر.
موضوع : نصر، حسین، ۱۳۱۲ -
موضوع : فلسفه اسلامی
رده بندی کنگره : BBR ۱۴۸۶ / ۵ / م۹ / ۱۳۹۲
رده بندی دیویی : ۸۰۱
شماره کتابشناسی ملی : ۱۱۰۶۵۶

مؤلف: منصور مهدوی
نشر اشراق حکمت
چاپ: زلال کوثر
تیراژ: ۱۰۰۰
چاپ اول: ۱۳۹۲
قیمت: ۷۵۰۰ ریال
شابک: ISBN: 978-600-92662-8-9
مرکز پخش: ۰۲۵۱-۷۷۴۶۷۷۰

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: بی تاب مستوری	۱۳
بازگشت مجازی	۱۵
روشنی در کنار طرفدار سنت	۱۷
شک و زرگرانه	۲۷
جدال با استاد	۳۳
دارالفنون	۳۵
چالش امنیتی	۴۱
نصر و فردید	۴۵
سنت‌گرای ذهنی	۴۸
معنویت عقیم	۵۴
سودای بازگشت	۵۸
پرسش	۶۵

فصل دوم: زاد و زندگی

۶۹

۷۷

محفل فراماسونی

۸۸

هوش استثنایی

۹۳

دستیار اکسینجر

۹۵

بازگشت به ایران

۱۰۳

فصل سوم: فعالیت‌های علمی

۱۰۵

در کنار کرین

۱۰۶

پیشنهاد رزالت

۱۰۷

کرسی آقاخان

۱۱۰

پیوند با هاروارد

۱۱۲

حسینیۀ ارشاد

۱۱۵

به‌سوی دربار

۱۱۷

فصل چهارم: در کسوت سیاست

۱۱۹

دعوت به خویشتن

۱۲۱

دانشگاه آریامهر

۱۲۲

انجمن فلسفه

۱۲۹

با مقام امنیتی ساواک

۱۴۳

در حزب رستاخیز

۱۴۴

دانشگاه اسلامی

۱۴۶

دولتمرد چهارم

۱۵۸

جلوتر از علامه

۱۶۲

عبور از خون‌های ۱۷ شهریور

۱۶۷

کودتای فرح و یارانش

حمله به انقلاب	۱۷۴
فصل پنجم: فرار از سنت	۱۸۳
سرپرستی فرزندان شاه	۱۸۵
معمای سلمان رشدی	۱۹۴
در میان دشمنان ملت	۱۹۷
فصل ششم: اندیشه سیاسی	۲۰۳
فهرمان ابدی	۲۰۵
حکومت دینی	۲۰۹
بنیادگرایی	۲۱۷
جهاد	۲۳۷
نقطه اشتراک	۲۳۹
جمع بندی	۲۴۴
منابع	۲۵۱
کتاب‌ها	۲۵۱
وب گاه‌ها	۲۵۷
نشریات	۲۵۸
تصاویر	۲۶۳

مقدمه

پس از انتشار سند چشم‌انداز، در نخستین مواجهه، از پرداختن به زوایای سیاسی - اجتماعی زندگی سیدحسین نصر ابراز شگفتی، و تأکید کردند که نمی‌توان این جنبه از شخصیت وی را نادیده گرفت؛ چراکه حتی خود او نیز به این جنبه تصریح دارد. برخی دیگر، این کاستی را چنان برجسته دیدند که آن را موجب نگاه یک‌سویه نویسنده به نصر دانستند؛ از این رو تا مرز تحریم کتاب پیش رفتند.

گفتنی است هم‌زمان با پژوهش درباره اندیشه سنت‌گرایی، به ابعاد اجتماعی و سیاسی عملکرد نصر نیز توجه شد، و پیش از آنکه جلد اول به انجام برسد مطالعات نگارنده درباره وجوه غیرنظری اندیشه او پایان یافت؛ ولی شایسته بود همان‌گونه که اکنون نصر در جامعه ما و نزد مخاطبانش چهره‌ای علمی دارد، ما نیز نخست مباحث سنت‌گرایانه را پیش می‌کشیدیم؛ و سپس نقش‌آفرینی‌های او را در قامت یک

سیاستمدار ارزیابی می کردیم. از این رو، نخست کتاب سنجش سنت انتشار یافت و اکنون دولتمرد چهارم در دستان شماست.

از آنجا که کردار سیاسی نصر، بازتاب سنت گرایی اوست، کتاب پیش رو، در ترسیم نقشه جامع علمی و عملی وی نقش مهمی دارد؛ زیرا حضور او در عرصه سیاست، به اذعان خودش، بر اساس نگاه سنت گرایانه بوده است و هنوز بدان افتخار می کند. از همین رو ملاحظه جلوه های عملی این تفکر می تواند به مخاطبان و علاقه مندان این نگرش، نگاهی دقیق ببخشد.

برای ترسیم خطوط زندگی نصر، افزون بر کتاب ها، لازم بود اسناد مربوط به او بررسی شود. فرایند تهیه اسناد، بسیار دشوار بود. در کنار همکاری کم و بیش مراکز تاریخ پژوهی، نهادهای اطلاعاتی برای ارائه اسناد، تمایلی نداشتند و پیش شرط ارائه اسناد درباره هر فرد را مرگ او می دانستند. تنها اگر پس از مرگ وی، شرط دیگری در میان نباشد! سخت گیری های آنها به حدی بود که تقریباً به ناامیدی انجامید و اگر پشتیبانی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم نبود، دستیابی به قسمت محدودی از اسناد، آن هم با شرایط نامطلوب، امکان پذیر نبود.

این در حالی است که نهادهای امنیتی کشور باید با پژوهشگران و هنرمندان، و در مجموع، با اهالی فرهنگ، ارتباطی گسترده و سازمانی داشته باشند. این روش، مزایای بی شماری برای طرفین دارد؛ ولی اکنون این نهادها حتی برای پژوهشگران همسو با نظام اسلامی نیز محدودیت هایی وضع می کنند که توجیه آن بسیار دشوار است.

نوع مباحثه با نصر در این کتاب نیز علمی است. پنج فصل نخست، به زیست‌نامه دکتر نصر می‌پردازد و می‌کوشد خطوط سنت‌گرایی را در عمل نشان دهد. بخش‌های مهمی از فعالیت‌های او درباره ارتباط با ابرقدرت‌ها هنوز بر ما پوشیده است. شاید در آینده، نهادهای اطلاعاتی جمهوری اسلامی آنها را افشا کنند. فصل آخر نیز اندیشه سیاسی او را عرضه می‌کند.

هدف کتاب سنجش سنت و نیز کتاب پیش رو، فراهم آوردن بستر مناسب برای تعامل واقع‌بینانه و هوشمندانه با گفتمان سنت‌گرایی و سیدحاجین نصر است. امروز گفتمان‌های پرشماری با کمک نظام در فضای بحری کشور، جریان دارند. نهادهای فرهنگی می‌توانند با معرفی علمی و به‌دور از هیاهو، ضمن بیان قوت‌ها و ضعف‌های یک تفکر، فرصت‌ها و چالش‌های آن را نیز برای نظام آفتابی کنند، تا جمهوری اسلامی، اشتباه لازم را برای گزینش فرهنگی پیدا کند؛ اما از آنجاکه چنین اقدامی کمتر صورت می‌گیرد، گاه یک تفکر میان مسئولان نظام، دودستگی می‌اندازد. این وضعیت، هزینه‌های زیادی به نظام تحمیل می‌کند.

توجه به مراکز پژوهشی و سامان‌دهی آنها می‌تواند از جمله اقدامات مهمی باشد که دولت، شورای عالی انقلاب فرهنگی و مجلس می‌باید بدان اهتمام ورزند؛ چراکه عملکرد هدفمند و درست هر پژوهشکده‌ای می‌تواند فضای پیرامونی و پیش روی نظام اسلامی را شفاف سازد و نظام را یک گام به پیش برد.

تشکر از کسانی که نویسنده را در مراحل تدوین کتاب یاری

رساندند، کمترین کاری است که از عهده برمی آید. موسی فقیه حقانی و مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر، قاسم تبریزی و مؤسسه مطالعات سیاسی، نویسنده را در تهیه اسناد بسیار مدد رساندند. همچنین از سید مهدی موسوی که با دقت، مطالب را ملاحظه کرد و با دیدگاه‌های نقادانه خویش، کاستی‌های کتاب را نشان داد.

منصور مهدوی

قم المقدسه

۱۶ فروردین ۱۳۹۲

www.ketab.ir